

□□□

Hvordan få til gode praksisplasser i framtiden?

Lederdagene 2016,
Sandnes 18. og 19. oktober 2016

Bente Skulstad, Helsedirektoratet, leder av styringsgruppen i prosjekt, «Kvalitet i praksisstudiene i helse- og sosialfaglig høyere utdanning».

 UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET
The Norwegian Association of Higher Education Institutions
uhr@uhr.no www.uhr.no

□□□

*Prosjekt Kvalitet i praksisstudiene
i helse- og sosialfaglig høyere utdanning:*

PRAKSISPROSJEKTET

Kvalitet i helse- og velferds-tjenestene

Framtidens kompetanse-behov

Kvalitet i profesjons-utdanningene

Kvalitet i praksis-studiene

Anbefalinger fra et nasjonalt utviklingsprosjekt gjennomført på oppdrag fra KD i perioden 2014 – 2015
Prosjektleder: Grete Ottersen Samstad

 UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET
The Norwegian Association of Higher Education Institutions
uhr@uhr.no www.uhr.no

Praksisprosjektet – et nasjonalt utviklingsprosjekt

Mål: Heve kvaliteten og sikre relevansen i de eksterne praksisstudiene i helse- og sosialfagutdanningene, slik at de kan møte framtidens kompetansebehov .

Det skal være god ledelsesforankring, bred involvering og likeverdighet i arbeidet.

Oppdraget gjelder alle 19 helse- og sosialfagutdanninger (110 studieprogram), med tilhørende videre- og masterutdanninger.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Bakgrunn for prosjektet

- St.m 13; Samspillmeldingen
 - Stor variasjon i type og omfang praksisstudier
 - 2/3 av praksisstudier legges til spesialisthelsetjenesten
 - Mangel på praksisplasser → fokus på innhold og kvalitet blir for svakt
 - Tverrprofesjonell samarbeidslæring som utdanningspolitisk mål
 - Behov for å vurdere lovverk og finansiering
- Møter dagens utdanninger samfunnets behov?

= behov for å øke kvalitet og sikre relevans i praksisstudiene

www.uhr.no
uhr@uhr.no

St m 13 om profesjonsutdanningene..

- Fortsatt (brede) generalistutdanninger
 - Kunnskapsbasert og tverrprofesjonell
 - Skal også gi en akademisk grunnkolering som grunnlag for livslang læring og kritisk refleksjon
 - Yrkeskvalifisering er et delt ansvar med arbeidslivet
- Helsetjenestens viktigste bidrag: formidle kompetansebehov, bidra i praksisopplæring og forskning, lære opp etter endt utdanning

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Mandat og metode

1. *Vurdere behovet for og foreslå endringer i omfang og type av praksisstudier for hver utdanning, med utgangspunkt i samfunnets behov.*
 2. *Utarbeide forslag til kriterier og indikatorer for hva som kjennetegner kvalitet og relevans i praksisstudiene.*
 3. *Utrede behovet for en ordning for godkjenning av praksissteder som læringsarenaer.*
- Tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS) skal inngå i punkt 1 og 2*

Metode:

- Styringsgruppe, prosjektgruppe, arbeidsgrupper
- Litteraturoppsummering (NIFU)
- Åpne prosesser, justering av forslag under veis

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Profesjonsutdanninger...

- skiller seg fra disiplinfag ved at de utdanner til spesifikke yrker, hvor studentene også skal lære å løse bestemte praktiske oppgaver
- kjennetegnes ved å være *både* FoU-baserte og praktiske, og at FoU i stor grad har en anvendt karakter
(Utdanning + FoU = Sant. UHR, 2010)

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Eksterne praksisstudier

- Planmessig opplæring som foregår i autentiske yrkessituasjoner under veiledning av person med relevant yrkesutdanning og yrkespraksis (Brandt, 2005:11).
- Formål
 - Kunnskapsformål
 - Sosialiseringformål
 - Rekrutteringsformål

www.uhr.no
uhr@uhr.no

□□□

Veiledning

- Veiledning – en fellesbetegnelse
 - rådgivning, supervisjon, konsultasjon, mentorfunksjon og coaching
 - bør forbeholdes den komplementære relasjonen mellom den mer erfarne og kompetente, og den mindre erfarne eller kompetente i en undervisnings-, utdannings- eller yrkessammenheng.
 - handlingskompetanse som veileder innebærer å planlegge, begrunne, gjennomføre, vurdere og reflektere over veiledning og coaching i en-til-en- situasjoner, i grupper, på ulike arenaer og i endrings- og utviklingsarbeid. (Løv, 2009)

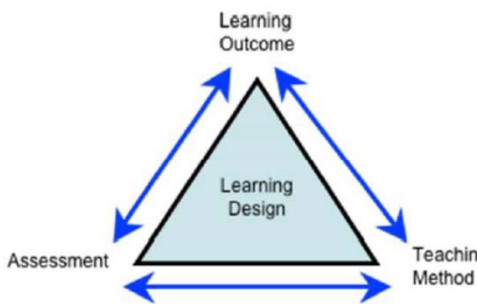

www.uhr.no
uhr@uhr.no

□□□

Teoretisk rammeverk

Constructive alignment

John Biggs (1999) What the Student Does: teaching for enhanced learning, Higher Education Research & Development, 18:1, 57-75, DOI: [10.1080/0729436990180105](https://doi.org/10.1080/0729436990180105)

www.uhr.no
uhr@uhr.no

○○○

Hva vil det si å utdanne i tråd med samfunnets behov?

- Trygge og kunnskapsbaserte tjenester, økt samhandling på tvers av fagbakgrunn og tjenester samt økt kompetanse i den kommunale helse- og omsorgstjenesten framheves av myndighetene som sentrale virkemidler for å sikre god kvalitet og troverdighet i tjenestene samt for realiseringen av «pasientens helsetjeneste». (Jfr HelseOmsorg21, Primærhelsemeldingen, Folkehelsemeldingen, Nasjonal helse- og sykehusplan)
- Anbefalingene fra Praksisprosjektet er ment å skulle understøtte disse virkemidlene.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

○○○

Om anbefalingene...

- Prosjektgruppen har ikke tatt stilling til enkeltforslag per profesjonsutdanning/arbeidsgruppe, som har bidratt til løsning av oppgave 1
- Prosjektgruppen har fokusert på tiltak som kan gi størst mulig effekt for flest mulig utdanninger, og på flest mulig praksissteder.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Anbefalte tiltak for å øke kvalitet og relevans

- De ulike utdanningsstedene må ha like sluttkompetansebeskrivelser.
- Forpliktende samarbeid om praksisstudier reguleres av samarbeidsavtaler. De viktigste områdene for samarbeidet inngår i felles rammeplan/forskrift.
- Det må stilles krav til veileders kompetanse. Det gjelder både profesjonskompetanse, akademisk kompetanse, veiledningskompetanse og kompetanse i å jobbe kunnskapsbasert. Kravet om formell veiledningskompetanse forskriftsfestes, likedan utdanningsinstitusjonens ansvar for å tilby veilederutdanning og kontaktlærers bidrag på praksisstedet.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Anbefalte tiltak fort

- Det er behov for å øke status på praksisdelen av utdanningene, både i UH og tjenester. Det bør skapes en karrierevei for de som har en stor andel praksisveiledning i jobben.
- Kombinerte stillinger etableres for å utvikle et tett og forpliktende samarbeid mellom utdanningsinstitusjon og praksisfelt, og for å øke både kvalitet og relevans i utdanningene.
- Nye praksismodeller utvikles, utprøves, evalueres og utveksles i et likeverdig samarbeid mellom utdanningsinstitusjon og praksissted.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Anbefalte tiltak fort.

- Studentene må få tilgang til aktuelle temaer for oppgaveskriving, samt tverrprofesjonelle læringsituasjoner hvor pasientsikkerhet og forbedring av samhandling praktiseres.
- Det anbefales økt satsning på utdanningsforskning, med et spesielt fokus på arbeidsformer og læringsutbytte i praksisstudier.
- Flere av anbefalingene foreslås som kvalitetsindikatorer, dvs krav som skal inngå i en felles forskrift/rammeplan for alle utdanningene som prosjektet omfatter. (Jfr svar på oppgave 2)

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Oppgave 2: Forslag til kriterier og indikatorer for kvalitet og relevans i praksisstudiene

- En kvalitetsindikator er et indirekte mål, en pekepinn, som sier noe om kvaliteten på det området som måles.
- Praksisprosjektet skal kun utarbeide et forslag til indikatorer, basert på det både UH og tjenestene mener er viktig.
 - Dvs et sett av indikatorer som sier noe om både strukturer, prosesser og resultater innen tjenesten.
- Utvikling og empirisk testing ligger ikke i prosjektets mandat.
- Prosjektgruppen foreslår tre nivåer;
 - Kvalitetsområder (5)
 - Kvalitetsindikatorer (13)
 - Operasjonalisering av kvalitetsindikatorene i form av målbare størrelser (videre arbeid)

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Kvalitetsområde 1 Likeverdig og gjensidig forpliktende samarbeid

Læringsutbyttebeskrivelser for praksisstudiene utarbeides, implementeres, videreutvikles og evalueres i samarbeid mellom utdanningsinstitusjonen og praksisfeltet.

- Resultater fra evaluering av praksisstedet rapporteres i organisasjonenes kvalitetssystemer og danner grunnlag for kontinuerlig forbedringsarbeid.
- Veiledningsoppgaver i praksisstudier inngår i personal- og virksomhetsplanlegging ved praksisstedet og utdanningsinstitusjonene.
- Samarbeidsavtaler regulerer ansvar, roller, kapasitet på praksisplasser, kompetanse og samarbeidsarenaer på alle relevante nivå, samt FoUI-samarbeid

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Kvalitetsområde 2 Praksisveiledning

- Praksisstedet har ansvar for den daglige veiledning og oppfølging av studenten.
- Kontaktlærer med ansvar for å følge opp studenter på praksisstedet, skal være oppdatert i praksisfeltets problemstillinger og skal bistå praksisveileder i pedagogiske spørsmål (planlegging av læringsaktiviteter, veiledningsmetodikk, vurdering av skikkethet og evaluering).
- Praksisveileder skal ha formell veiledningskompetanse, definert med læringsutbytter, og tilsvare minimum 10 studiepoeng i omfang. Det utarbeides en plan for hvordan oppnå dette.
- Utdanningsinstitusjonen tilbyr utdanning i veiledning og kunnskapsbasert praksis tilpasset praksisstedet.
- Praksisveileder skal som hovedregel være av samme profesjon som den som blir veiledet.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Kvalitetsområde 3, 4 og 5

- 3 Tverrprofesjonell samarbeidslæring i praksisstudier
 - Studentene skal i løpet av praksisstudiene erfare tverrprofesjonelt samarbeid
- 4 Kunnskapsbaserte praksisstudier
 - Studentene skal møte kunnskapsbaserte tjenester på praksisstedet
 - Studentene skal involveres i FoUI-arbeid i løpet av praksisstudiene
- 5 Systematisk kunnskapsutvikling og – utveksling
 - Praksisinstitusjonen og utdanningsinstitusjonen skal samarbeide om kunnskapsutveksling og –utvikling.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Samarbeidsavtaler

Indikatorene skal konkretiseres i avtalen. Avtalen bør også omfatte utdypende punkter om planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling.

Planlegging:

- Partene samarbeider om å forberede praksisstudier, identifisere og tilrettelegge læringsaktiviteter på praksisstedet i tråd med læringsutbyttebeskrivelsene.
- Partene samarbeider om å utvikle praksisarenaer og veiledningsmodeller, inklusiv modeller for tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS).
- Partene samarbeider om å forberede studentene for kliniske praksisstudier før de starter.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Mal for samarbeidsavtale forts

Gjennomføring

- Studentene deltar i arbeidsfellesskapet på praksisstedet.
- Praksisveileder er faglig oppdatert og benytter ulike kunnskapskilder i sin yrkesutøvelse.

Evaluering

- Praksisstedet evalueres av student, praksissted og utdanningsinstitusjon.

Utvikling

- Det er etablert kombinerte stillinger og hospiteringsordninger mellom tjenestene og utdanningssektor.
- Praksisfelt og UH-sektor initierer og gjennomfører felles prosjekter.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Oppgave 1: Forslag til endring i type og omfang eksterne praksisstudier

- Omfanget av praksisstudier i sum videreføres, men med en større grad av harmonisering av omfang mellom studiesteder.
- En større andel av praksisstudiene legges til kommunene, forutsatt at dette bidrar til at studentene oppnår læringsutbyttene.
- En større andel praksisstudier legges til privat sektor, forutsatt at dette bidrar til at studentene oppnår læringsutbyttene, og forutsatt forpliktende avtaleverk og hensiktsmessig finansieringsordning.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

□□□

- Selv om det er organisatorisk og logistisk utfordrende, bør det legges til rette for at TPS også kan skje i reelle pasient/klient/brukersituasjoner. Det bør utarbeides læringsutbyttebeskrivelser for tverrprofesjonell samhandlingskompetanse i praksisstudier.
- Studentposter bør i større grad anerkjennes som en god pedagogisk modell. De det er organisatorisk gjennomførbart, kan TPS inngå som en del av læringsutbyttene.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

□□□

- Det unike med ekstern veiledet praksis er at det skjer i autentiske yrkessituasjoner, i møte med pasienter/klienter/brukere. Andre pedagogiske virkemidler, som for eksempel casestudier, simulering og ferdighetsstudier, benyttes som målrettet forberedende undervisning. Der dette understøtter læringsutbyttebeskrivelsene i praksisstudiene og bidrar til mer sammenhengende og integrerte overganger mellom teori og praksis, kan det også integreres i praksisstudiene.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Oppgave 3: Behov for godkjenningsordning av praksissteder?

- En ny type godkjenningsordning av praksissteder vil ha begrenset nytteverdi for styrking av kvalitet og relevans.
- Kvalifikasjonsrammeverket og NOKUTs tilsynsordning er tilstrekkelige virkemidler. Dette forutsetter at
 - læringsutbyttebeskrivelser for praksisstudiene utarbeides i samarbeid mellom utdanning og praksisfelt,
 - krav til kvalitet i praksisstudiene forskriftsfestes og hjemles i NOKUTs studietilsynsforskrift,
 - det initieres et prosjekt som prøver ut ulike metoder for hvordan NOKUT kan føre tilsyn med kvalitet og relevans i praksisstudier.
- Mer lik lovfesting og finansiering av praksisstudier er en forutsetning for tilstrekkelig tilgang, god kvalitet og relevans

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Prosjektgruppens anbefalinger når det gjelder lovfesting og økonomi

- Alle virksomhetsområder må få klare bestemmelser om sektorenes medansvar for utdanning generelt og et sørge for-ansvar for praksisstudier spesielt. Lovteksten må være formulert i samme klartekst, slik at den ikke blir gjenstand for ulik tolkning av partene.
- Styringskrav og rapporteringskrav må formuleres likt fra ansvarlig departementene til praksisinstitusjonene, og svare på kravene fra KD.
- Kostnader til praksisstudier må kartlegges og budsjetteres.
- Praksisstudier må finansieres mere likt, og være i tråd med de krav som stilles og ressurser som utløses.
- Det må innføres incitamenter både i utdanningsinstitusjonen og praksisinstitusjonen som bidrar til å øke både kvaliteten og statusen på praksisstudiene.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

○○○

Anbefalte oppfølgingsprosjekter i samarbeid mellom UH og tjenester

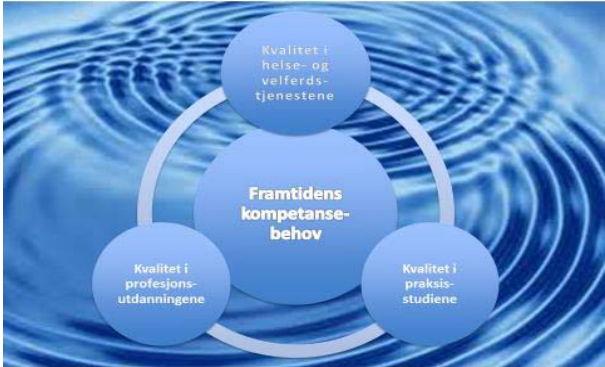
- Det bør utvikles en nasjonal modell for veiledningsutdanning, inklusive læringsutbyttebeskrivelser for det som kan være felles innhold.
- Det bør utvikles modeller for kombinerte stillinger som kan tilpasses alle profesjonsgrupper innen helse- og sosialfeltet, inklusiv organisering og finansiering.
- Det bør iverksettes et prosjekt som skal foreslå en modell for utviklingstilsyn av praksissteder, som en oppfølging av anbefalingene knyttet til oppgave 3. Modellen bør utvikles i et samarbeid mellom UH, praksisinstitusjon, Helsetilsynet og NOKUT.
- Kvalitetsindikatorene bør testes ut og brytes ned i målbare størrelser i et prosjekt.
- Som en oppfølging av EUs Yrkesdirektiv bør det iverksettes et prosjekt som utreder nytten av å utvide varigheten på sykepleierutdanningen til mer enn 3 år.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

○○○

Til slutt

- Studenter utgjør en stor ressurs for praksisstedene. Gode praksisarenaer er attraktive arbeidsplasser for nyutdannede og dermed viktig i rekrutteringsøyemed.
- Et gjensidig forpliktende samarbeid om utdanning bidrar til utvikling av kunnskapsbaserte tjenester og kunnskapsbasert utdanning.

The diagram consists of three blue circles arranged in a triangle, connected by white lines. The top circle contains the text 'Kvalitet i helse- og velferds-tjenestene'. The bottom-left circle contains 'Kvalitet i profesjons-utdanningene'. The bottom-right circle contains 'Kvalitet i praksis-studiene'. In the center, where the lines meet, is the text 'Framtidens kompetanse-behov'.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

- http://www.uhr.no/documents/Bioingenier_gruppen.pdf
- [http://www.uhr.no/documents/praksisprosjektet_sluttrappo
rt.pdf](http://www.uhr.no/documents/praksisprosjektet_sluttrappo
rt.pdf)

www.uhr.no
uhr@uhr.no